

ZADOVOLJSTVO ŽIVOTOM, DEPRESIVNOST I
STRES KOD ŽENA TIJEKOM TRUDNOĆE I PRVE GODINE
POSTPARTALNO – ULOGA OSOBINA LIČNOSTI,
ZADOVOLJSTVA BRAKOM I SOCIJALNE PODRŠKE

Ina Reić Ercegovac

Filozofski fakultet

Sveučilište u Splitu

Ivana pl. Zajca bb, 21000 Split

inareic@ffst.hr

Zvezdan Penezić

Odjel za psihologiju

Sveučilište u Zadru

Obala kralja Petra Krešimira IV. br. 2, 23000 Zadar

zpenezic@unizd.hr

Sažetak

Trudnoća i postpartalni period za žene su jedna od najvažnijih životnih tranzicija, koja se očituje u brojnim promjenama na osobnom i socijalnom planu. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati neke značajke psihičkog funkcioniranja žena (N=202) tijekom trudnoće i prve postpartalne godine. S tom svrhom provedeno je istraživanje u kojem su sudjelovale 64 trudnice i 138 majki jednog djeteta dobi od 8 do 10 mjeseci. Upitnicima i skalama samoprocjena ispitani su depresivnost, anksioznost, stres, zadovoljstvo životom i brakom te razina percipirane socijalne podrške. Testirane su razlike između trudnica i majki s obzirom na zadovoljstvo životom, brakom i razinu percipirane socijalne podrške, te razinu stresa, depresivnosti i anksioznosti. Rezultati istraživanja potvrdili su pretpostavku o povećanom stresu te nižem zadovoljstvu brakom kod majki u usporedbi s trudnicama, što je u skladu s prijašnjim istraživanjima tranzicije u roditeljstvo, a protumačeni su u kontekstu modela konflikta uloga. U skupini trudnica, kao značajan prediktor stresa i anksioznosti izdvojila se samo emocionalna stabilnost kao osobina ličnosti, dok je za razinu depresivnosti, pored emocionalne stabilnosti prediktivno i zadovoljstvo brakom. U skupini majki, zadovoljstvo brakom značajan je prediktor svih kriterijskih varijabli.

Ključne riječi: stres, anksioznost, depresivnost, zadovoljstvo životom i brakom, trudnice, majke

UVOD

Majčinstvo ili subjektivni doživljaj roditeljstva za žene je najvažniji izvor osobnog identiteta (Arendell, 2000). Obuhvaća širok spektar emocionalnih doživljaja, od osjećaja osobnog ispunjenja i sreće s jedne, do osjećaja tjeskobe, odgovornosti i straha s druge strane. Tranzicija u roditeljstvo jedna je od najuniverzalnijih životnih tranzicija (Woo, 2008), koja donosi brojne promjene, kako u vanjskoj organizaciji života, tako i u organizaciji unutarnjeg psihološkog svijeta pojedinca koji postaje roditelj. Na osobnom i obiteljskom planu, prvo roditeljstvo donosi više promjena nego bilo koji drugi razvojni stadij obiteljskog ciklusa (Knauth, 2001). Stoga i ne iznenađuje relativno velik interes autora različitih područja za istraživanje tranzicije u roditeljstvo, pri čemu se veliki broj njih usmjerio na istraživanje bračnih procesa. U tom kontekstu, rezultati istraživanja upućuju na negativne efekte tranzicije u roditeljstvo na subjektivnu dobrobit pojedinaca, upravo zbog opadanja razine bračnog zadovoljstva (Cast, 2004; Doss, Rhoades, Stanley i Markman, 2009; Helms-Erikson, 2001; Knauth, 2000) i bračne intimnosti (O'Brien i Peyton, 2002), te povišene razine anksioznosti i depresivnosti (Feeney, Hohaus, Noller i Alexander, 2001).

Tijekom tranzicije u roditeljstvo, kod žena su često prisutne psihosocijalne poteškoće zbog iscrpljenosti i umora, anksioznosti i depresivnosti te sniženog samopouzdanja (Fennie, 2001), a kronični umor čini ih ranjivima na nepredvidljive intenzivne promjene raspoloženja (Belsky i Kelly, 1994). Tranzicija u majčinstvo također se često povezuje s emocionalnim stresom (McConachie i sur., 2008) te povišenom prevalencijom anksiozno-depresivne simptomatologije, posebno tijekom postpartalnog perioda. Ipak, rezultati u tom području prilično su kontradiktorni i ne pružaju jasan uvid u promjene u psihičkom funkcioniranju žena uvjetovane prvim roditeljstvom. Rezultati nekih istraživanja pokazuju kako je mentalno zdravlje žena ugroženije nakon rođenja djeteta u usporedbi s općom populacijom (Olsen, Laursen, Pedersen, Mors i Martensen, 2006; Ross i McClean, 2006), dok postoje i istraživanja u kojima je pokazano suprotno, odnosno, u kojima je utvrđena prevalencija anksioznosti i depresivnosti bila niža u postpartalnom periodu nego kod opće populacije (Eberhard-Gran, Tombs, Opjordsmoen, Sktondal i Esklid, 2003). S treće strane, neki su autori utvrdili kako su depresivnost i anksioznost kod žena relativno stabilne od perioda trudnoće do nekoliko mjeseci postpartalno (Heron, O'Connor, Evans, Golding i Glover, 2004; Rich-Edwards i sur., 2006). Psihičko funkcioniranje majki u postpartalnom periodu najčešće se opisuje i istražuje u kontekstu tzv. *baby bluesa* ili postpartalne depresije. Pri tome postoji jasna distinkcija između tih dviju pojava. *Baby blues* je značajno češći i manje ozbiljan, te se javlja kod više od 50% žena (Miljević-Ridički, 2003). Okidač za pojavu *baby bluesa* je nagli pad koncentracije progesterona nakon porođaja (Harris, 1996). *Baby blues* uključuje promjene raspoloženja, povećanu razdražljivost, plačljivost, no bez značajnijeg utjecaja na funkcioniranje žene i često spontano nestaje nakon nekoliko dana. Veću vjerojatnost za pojavu *baby bluesa* imaju žene nižeg obrazovnog statusa, žene čiji je porođaj bio teži od očekivanog te žene koje su rodile djevojčicu (Miljević-

Ridički, 2003). Za razliku od *baby bluesa*, postpartalna depresija je dugotrajnija i narušava normalno funkcioniranje, a javlja se u otprilike 13% majki (Barnes, 2006; Gao, Chan i Mao, 2009). Praćena je nesanicom i potištenošću, te sumnjom u vlastite sposobnosti i napadajima panike. Ima osnovu u hormonskim promjenama koje slijede po porođaju, a pokazalo se i da postoji hereditarna sklonost. Neki od prediktora postpartalne depresije su nedostatak socijalne potpore, snižena kvaliteta braka, povijest depresivnih poremećaja kod majke ili članova obitelji, neželjena trudnoća i loš socioekonomski status (Beck, 2001). Uz navedeno, brojna istraživanja su uputila na veliku prediktivnu vrijednost antenatalne depresivnosti i anksioznosti za postpartalnu depresiju (Beck, 2001; Robertson, Grace i Wallington, 2004; Misri i sur., 2010). Istraživanja pokazuju da je postpartalno psihičko funkcioniranje žena pod utjecajem očekivanja, socijalne potpore te emocionalne (ne)stabilnosti kao trajnije značajke ličnosti (Cox, Paley, Burchinal i Payne, 1999). Najčešće su postporođajnom depresijom pogođene one majke koje postavljaju prevelika očekivanja i žele biti savršene u svojoj novoj, ali istovremeno i u svojim drugim ulogama (partnerice, domaćice i sl.). Pokazalo se kako je jedan od najčešćih okidača postporođajnog stresa, depresije i drugih promjena u psihičkom funkcioniranju deprivacija sna i općenito narušeni ritam spavanja (Medina, Lederhos i Lillis, 2009). Neuobičajeni ritam spavanja novorođenčeta i dojenčeta narušava unutarnji sat majki, što pridonosi nesanicom i depresivnoj simptomatologiji. Spavanje u kratkim intervalima, uobičajeno tijekom postpartalnog perioda, osim što ima manji učinak obnavljanja u odnosu na duži period sna, ograničava sporovalno spavanje (duboki san) koje je povezano sa smanjenom razinom hormona stresa. Ženama kojima je kronično onemogućeno sporovalno spavanje, bazalna razina stresnih hormona raste, što osim psihičkog, otežava i njihov fizički oporavak.

Brojna su istraživanja pokušala utvrditi čimbenike koji bi pridonijeli što uspješnijoj tranziciji u majčinstvo, a rezultati upućuju na širok dijapazon varijabli, kako osobnih, tako i odnosnih, koje imaju zaštitnu ulogu u subjektivnoj dobrobiti žena. Neki od čimbenika za koje je utvrđeno da pridonose uspješnoj tranziciji je tradicionalna podjela bračnih uloga, percipirana ravnopravnost raspodjele poslova te visoko zadovoljstvo obiteljskim životom (Ward, 2004). Longitudinalno istraživanje Mattheya, Barnetta, Howia i Kavanagha (2003) pokazalo je da je rana prilagodba na roditeljstvo (šest tjedana postpartalno) povezana s kvalitetom odnosa žena s vlastitom majkom, te s nekim osobinama ličnosti (neuroticizam), dok se za kasniju prilagodbu (godinu dana nakon rođenja djeteta) prediktivnom pokazala kvaliteta bračnog odnosa. Za postpartalni stres prediktivnim su se pokazali i negativno vlastito i raspoloženje partnera, te loša kvaliteta partnerskog odnosa tijekom trudnoće (Morse, Buist i Durkin, 2000).

Rezultati istraživanja često upućuju na važnost socijalne podrške tijekom različitih životnih tranzicija, pa i tranzicije u roditeljstvo, jer da adekvatna podrška okoline poboljšava psihološku dobrobit primatelja te olakšava suočavanje sa stresom i ispunjavanje roditeljske uloge (Raboteg-Šarić i Pećnik, 2006). Priel i Besser

(1999) tako su utvrdili da visoka samokritičnost majke tijekom trudnoće prognozira depresivne simptome postpartalno, dok je oslanjanje na druge i traženje pomoći negativno povezano sa simptomima depresivnosti. Podrška supruga/partnera tijekom tranzicije u majčinstvo ima snažnu zaštitnu ulogu, što potvrđuju i neka longitudinalna ispitivanja u kojima se pokazalo da je doživljavanje partnera/supružnika bliskim i kao onoga koji podupire važan čimbenik za zdravo suočavanje sa stresom koji se javlja prilikom tranzicije u roditeljstvo (Priel i Besser, 2000), a majke koje imaju zadovoljavajuću potporu u drugima efikasnije su i u interakcijama s djecom (Beltenky, Bond i Weinstock, 1997). Uz to, neka istraživanja sugeriraju da je od same razine dobivene podrške važnije da ta podrška supruga odgovara očekivanjima žene (Coffman, Levitt i Brown, 1994). Drugim riječima, ako žena ne očekuje značajniju razinu potpore od supruga, onda ona neće imati negativne efekte na njezinu subjektivnu dobrobit, bez obzira na njezinu razinu. Podrška partnera i drugih osoba iz okoline pruža majkama mogućnost većeg zadovoljstva u skrbi za dijete te ih čini spremnima na zadovoljavanje djetetovih potreba.

Kao jednu od najčešćih posljedica prvog roditeljstva, brojni autori navode opadanje razine bračnog zadovoljstva (Cast, 2004; Cox i sur., 1999; De Judicibus i McCabe, 2002; Doss i sur., 2009; Helms-Erikson, 2001; Knauth, 2000; Lawrence, Rothman, Cobb, Rothman i Bradbury, 2008). Negativni efekt rođenja prvog djeteta na kvalitetu bračnih odnosa povezuje se sa stresom koji je uzrokovan većim brojem obveza, većom odgovornošću i češćim sukobima uloga, što je posebno izraženo kod žena (Čubela Adorić, 2005). Neki autori navode da čak i u brakovima s ravnopravnom raspodjelom obveza po rođenju djeteta dolazi do pomaka k tradicionalnoj raspodjeli uloga (Kalicki, Fthenakis, Peitz i Engfer, 1998; Lemme, 1995), što dovodi do smanjenja bračnog zadovoljstva, i to posebno kod žena jer su one u nepovoljnijem položaju i time više usmjerene na neravnopravnu raspodjelu obveza. Zadovoljstvo partnerskim odnosom tijekom tranzicije u majčinstvo povezano je i s mjerama ženske seksualnosti u postpartalnom periodu (Hackel i Ruble, 1992), a istraživanja upućuju na poteškoće u seksualnom funkcioniranju žena u tom periodu (De Judicibus i McCabe, 2002; Von Sydow, 1999; Barrett, Pendry, Peacock, Victgor, Thakar i Manyonda, 2000), što se može negativno odraziti i na kvalitetu bračnog odnosa i zadovoljstvo brakom.

Za razliku od bračnog zadovoljstva, malo je istraživanja koja su se bavila utjecajem roditeljstva na zadovoljstvo životom, i na općenito zadovoljstvo, posebno u kontekstu prilagodbe na prvo roditeljstvo. Dio istraživanja upućuje na veće zadovoljstvo životom kod ljudi koji imaju djecu (Hart, 1999; Obradović i Čudina-Obradović, 2001), neka pokazuju upravo suprotno (Di Tella, MacCulloch i Oswald, 2003; Wilkinson, 1995), dok dio autora ne utvrđuje efekte roditeljstva na zadovoljstvo životom (DeFrain i Olson, 1999; Schoon, Hansson i Salmela-Aro, 2005). Uz konflikt između profesionalne i majčinske uloge, čime bi se dijelom mogao objasniti negativan efekt roditeljstva na zadovoljstvo životom žena u suvremenom svijetu, autori navode i opadanje razine bračnog zadovoljstva, postpartalnu depresivnost,

češće konflikte s obitelji podrijetla te značajke samog djeteta (na primjer, teški temperament ili druge posebnosti) kao dodatne čimbenike koji posreduju u negativnom utjecaju roditeljstva na zadovoljstvo životom žena. Istraživanja su se rijetko bavila ispitivanjem promjena u zadovoljstvu životom tijekom tranzicije u roditeljstvo, za razliku od promjena u bračnom zadovoljstvu, a neka su uputila na pozitivan efekt tranzicije u roditeljstvo na zadovoljstvo životom bračnih partnera (Reić Ercegovac i Penezić, u tisku). Stoga je jedan od ciljeva ovog istraživanja ispitati postoji li razlika u zadovoljstvu životom između trudnica i majki jednog djeteta dojenačke dobi, a koja bi posredno upućivala na efekt tranzicije u roditeljstvo na subjektivnu dobrobit žena.

Valja istaći kako uloga osobina ličnosti u prilagodbi na prvo roditeljstvo nije zauzela značajnije mjesto u istraživanjima tranzicije u roditeljstvo, unatoč dobro dokumentiranoj važnosti strukture ličnosti, kako za subjektivnu dobrobit pojedinaca (DeNeve i Cooper, 1998; Hills i Argyle, 2001; Easterlin, 2001; Schimmack, Diener i Oishi, 2002), tako i za kvalitetu roditeljstva (Kochanska, Murray i Coy, 1997; Prinzie, Stams, Deković, Reijntjes i Belsky, 2009; Smith, Spinrad, Eisenberg, Gaertner, Popp i Maxon, 2007). S obzirom na rezultate spomenutih istraživanja čini se opravdanim pretpostaviti da osobine ličnosti imaju važnu ulogu u prilagodbi na prvo majčinstvo, na način da, ili neposredno doprinose zadovoljstvu životom, manjem stresu, anksioznosti i depresivnosti, ili da posredno, utječući na doživljaj roditeljstva, utječu na subjektivnu dobrobit žena.

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati neke aspekte subjektivne dobrobiti žena tijekom tranzicije u majčinstvo (zadovoljstvo životom i brakom, depresivnost, anksioznost, stres) te utvrditi čimbenike koji doprinose većoj subjektivnoj dobrobiti trudnica i majki u prvoj godini postpartalno. Pri tome su kao kriterijske varijable odabrane anksioznost, depresivnost i stres, odnosno zadovoljstvo životom, dok su osobine ličnosti, percipirana razina socijalne podrške i zadovoljstvo brakom uvršteni u analize kao prediktori. Kako bi se ostvario navedeni cilj, istraživanjem se pokušalo odgovoriti na dva problema:

1. Ispitati postoje li razlike u zadovoljstvu životom i brakom, te razini stresa, depresivnosti i anksioznosti između trudnica i majki jednog djeteta dojenačke dobi.
2. Utvrditi doprinos osobina ličnosti, percipirane socijalne podrške te zadovoljstva brakom razini stresa, depresivnosti i anksioznosti te zadovoljstvu životom žena tijekom tranzicije u majčinstvo.

METODA

Sudionici i postupak istraživanja

U istraživanju su sudjelovale 202 žene, od čega 64 trudnice koje su u tijeku istraživanja bile u drugom, odnosno trećem tromjesečju trudnoće, te 138 majki jednog djeteta u dobi od osam do deset mjeseci. Sudionice se nisu međusobno ra-

zlikovale s obzirom na dob ($t = -0,18$; $p > 0,05$), pri čemu je prosječna dob trudnica bila 28,97 godina ($sd = 4,45$), a dob majki 29,1 godina ($sd = 4,87$). Nije utvrđena ni značajna razlika u subjektivnoj procjeni ekonomskog statusa između trudnica i majki ($t = 1,66$; $p > 0,05$). Na skali procjene od 1 (vrlo loš) do 5 (vrlo dobar), sudionice su ekonomski status prosječno procijenile ocjenom 3,73 (trudnice), odnosno 3,56 (majke). Sve su sudionice bile u bračnoj zajednici, koja je u prosjeku trajala (do trenutka ispitivanja) 2,4 godine za trudnice, odnosno 3,6 godina za majke.

S potencijalnim sudionicama istraživanja osobno je uspostavljen kontakt u suradnji s Klubom trudnica i roditelja u prostorijama Kluba, te Kliničkim bolničkim centrom – Klinikom za ženske bolesti i porode uz dopuštenja Etičkog povjerenstva KBC-a u jednom našem gradu. Sudionice su kontaktirane u prostorijama Klinike. Sudionicama koje su zamoljene za sudjelovanje u istraživanju pojašnjena je svrha istraživanja i okvirni sadržaj upitnika i skala. Kriteriji za odabir trudnica bili su da se radi o prvoj bračnoj/izvanbračnoj zajednici te o prvoj urednoj trudnoći bez komplikacija, dok je za majke bilo potrebno da imaju jedno dijete u dobi od cca. devet mjeseci te da je porođaj protekao uredno kriterij je bio i da daljnji razvoj djeteta protječe bez izraženijih poteškoća ili bolesti.

Instrumenti

Upitnik Depresivnosti, anksioznosti i stresa (Lovibond i Lovibond, 1995). Upitnik je razvijen na nekliničkom uzorku adolescenata i odraslih ljudi. Sastoji se od 42 čestice, odnosno tri subskale – depresivnosti, anksioznosti i stresa, od kojih svaka ima 14 čestica. Subskala depresivnosti odnosi se na simptome disforije, beznadnosti, vlastitog obezvrjeđivanja, apatije i nedostatka interesa (npr. *Osjećam se potišteno, Osjećam se prilično bezvrijedno*). Subskala anksioznosti odnosi se na pobuđenost autonomnog sustava te situacijsku anksioznost (npr. *Imam osjećaj da ću se onesvijestiti*), dok subskala stresa obuhvaća pokazatelje kronične, nespecifične pobuđenosti, teškoće opuštanja, uznemirenost, nestrpljenje i sl. (npr. *Teško mi je opustiti se, Lako se uznemirim*). Sudionice su odgovarale zaokruživanjem odgovarajućega broja na skali Likertova tipa s četiri stupnja, od 0 – uopće se ne odnosi na mene, do 3 – potpuno se odnosi na mene. Ukupan rezultat oblikovan je kao linearna kombinacija procjena po pojedinim subskalama. Korelacije subskala iznosile su $r = 0,69$ (depresivnost i anksioznost), $r = 0,58$ (depresivnost i stres) te $r = 0,72$ (anksioznost i stres). Subskale su pokazale zadovoljavajuću pouzdanost – za subskalnu depresivnosti Cronbach alpha = 0,92; za subskalnu anksioznosti Cronbach alpha = 0,81 te za subskalnu stresa Cronbach alpha = 0,89.

Skala općeg zadovoljstva životom (Penezić, 1996) sastoji se od 20 čestica, pri čemu se 17 čestica odnosi na procjene globalnoga zadovoljstva životom (npr. *Život mi donosi puno zadovoljstva, Moja budućnost izgleda dobro*), dok tri čestice služe za procjenu situacijskoga zadovoljstva životom (sudionici procjenjuju zadovoljstvo

s obzirom na neki specifični događaj u posljednjih nekoliko tjedana). Sudionice su odgovarale zaokruživanjem odgovarajućeg broja na skali Likertova tipa s pet stupnjeva, a ukupan rezultat oblikovan je kao linearna kombinacija procjena na svim česticama. Viši rezultat označavao je i više zadovoljstvo životom. Skala je pokazala jednofaktorsku strukturu, kao i u ranijim istraživanjima (Penezić, 2006), uz 40% objašnjene varijance te visoku pouzdanost (Cronbach alpha = 0,90). Prosječni rezultat iznosio je $M = 80,05$ ($sd = 8,96$).

Skala zadovoljstva brakom (The Marital Satisfaction Scale, Roach, Frazier i Bowden, 1981) sastoji se od 48 čestica, od kojih polovina odražava pozitivan, (npr. *Svoj brak do sada smatram uspješnim*), a polovina negativan stav prema vlastitom braku (npr. *Ne bih zauvijek želio ostati u ovome braku*). Roach i sur. (1981) su u inicijalnoj primjeni utvrdili jednofaktorsku strukturu skale i vrlo visoku pouzdanost (Cronbach alpha = 0,98). U ovom istraživanju, eksploratornom analizom, sa zadanim jednim faktorom, pokazalo se da 45 čestica ima zadovoljavajuća zasićenja na izdvojenom faktoru (raspon zasićenja od 0,36 do 0,82), dok su tri čestice izostavljene iz daljnje analize budući da nisu imale zadovoljavajuća zasićenja. Sudionice su odgovarale zaokruživanjem odgovarajućeg broja na skali Likertova tipa s pet stupnjeva, a ukupan rezultat se, nakon obrnutog bodovanja negativnih čestica, formirao kao linearna kombinacija svih procjena. Pouzdanost skale iznosila je Cronbach alpha = 0,96. Prosječni rezultat je bio $M = 185,7$ uz standardnu devijaciju $sd = 26,09$.

Upitnik percipirane socijalne podrške (Jakovljević, 2004) sastoji se od osam čestica i u inicijalnom je istraživanju pokazao jednofaktorsku strukturu te visoku pouzdanost. Čestice se odnose na različite oblike podrške od strane bliskih osoba, npr. *U kojoj mjeri vam bliske osobe pokazuju da razumiju vaše misli i osjećaje; pružaju ohrabrenje* i sl. Sudionice su odgovarale zaokruživanjem odgovarajućeg broja na skali Likertova tipa s četiri stupnja. Budući da je u ovom istraživanju potvrđena unidimenzionalnost skale, pri čemu jedan faktor objašnjava 59% varijance, ukupan rezultat oblikovan je kao linearna kombinacija procjena na svim česticama. Utvrđena je i visoka pouzdanost skale (Cronbach alpha = 0,90), a prosječni rezultat iznosio je $M = 25,66$ ($sd = 4,46$).

Upitnik za ispitivanje osobina ličnosti - IPIP (Goldberg, 2001) sastoji se od 50 čestica kojima se mjere osobine ličnosti iz Big Five modela (ekstraverzija, neuroticizam, ugodnost, savjesnost te otvorenost za nova iskustva/intelekt). Sudionice su odgovarale zaokruživanjem odgovarajućeg broja na skali Likertova tipa s pet stupnjeva, a ukupni rezultati su oblikovani kao linearne kombinacije procjena po pojedinim subskalama, odnosno osobinama ličnosti. Koeficijenti pouzdanosti su se kretali od Cronbach alpha = 0,69 za subskalu intelekta do Cronbach alpha = 0,85 za subskalu ekstraverzije. Interkorelacije među skalama iznosile su $r = 0,23$ (ekstraverzija – emocionalna stabilnost), $r = 0,14$ (ekstraverzija – savjesnost), $r = 0,22$ (ekstraverzija – ugodnost), $r = 0,51$ (ekstraverzija – intelekt), $r = 0,12$ (emocionalna stabilnost – savjesnost), $r = 0,19$ (emocionalna stabilnost – ugodnost), $r =$

0,11 (emocionalna stabilnost – intelekt), $r = 0,52$ (savjesnost – ugodnost), $r = 0,36$ (savjesnost – intelekt) te $r = 0,49$ (ugodnost – intelekt).

REZULTATI

Kako bi se odgovorilo na prvi problem istraživanja, uspoređeni su rezultati na skalama depresivnosti, anksioznosti, stresa, zadovoljstva brakom i životom te percipirane socijalne podrške između trudnica i majki. Rezultati tih usporedbi prikazani su u Tablici 1, zajedno s prosječnim vrijednostima koje su sudionice ostvarile na pojedinim skalama.

Iz rezultata prikazanih u Tablici 1 vidljivo je da majke izvještavaju o nižem bračnom zadovoljstvu u odnosu na skupinu trudnica, te o višoj razini stresa. U ostalim varijablama nije utvrđena značajna razlika između ovih dviju skupina sudionica.

U Tablici 2 prikazana je matrica korelacija svih varijabli zahvaćenih istraživanjem.

Sve osobine ličnosti iz petofaktorskog modela značajno su pozitivno povezane sa zadovoljstvom životom i zadovoljstvom brakom (izuzev ekstraverziju). Kao značajni korelati percipirane socijalne podrške izdvojile su se sve osobine ličnosti te svi pokazatelji subjektivne dobrobiti žena. Značajne negativne povezanosti između zadovoljstva brakom te stupnja anksioznosti, depresivnosti i stresa u skladu su s prijašnjim istraživanjima u kojima je utvrđena povezanost mentalnog zdravlja i bračnog zadovoljstva (Albright, 1993; Fraenkel, Markman i Stanley, 1997; Gjerdingen i Center, 2003; Zelkowitz i Milet, 1996). Taj je odnos vjerojatno dvosmjern – stabilnost i zadovoljstvo partnerskim odnosom doprinose općem mentalnom zdravlju pojedinca, a mentalno zdravlje, s druge strane, pruža osnovu za ispunjavanje i kvalitetan partnerski odnos.

Kako bi se utvrdili značajni prediktori subjektivne dobrobiti žena tijekom tranzicije u majčinstvo, izračunate su standardne regresijske analize s pokazateljima

Tablica 1. Razlike u pokazateljima subjektivne dobrobiti između skupine trudnica i skupine majki jednog djeteta dojenačke dobi

	trudnice (N = 64)	majke (N = 138)	t (df)
	M (sd)	M (sd)	(trudnice/majke)
depresivnost	3,1 (3,92)	4,13 (6,08)	-1,23 (200)
anksioznost	5,41 (4,8)	5,9 (4,99)	-0,67 (200)
stres	9,37 (6,99)	11,74 (7,06)	-2,26* (200)
zadovoljstvo životom	80,92 (8,37)	79,65 (9,22)	0,94 (200)
zadovoljstvo brakom	195,71 (17,7)	181,05 (28,02)	3,84* (200)
percipirana socijalna podrška	26,46 (4,31)	25,29 (4,49)	1,73 (200)

* $p < 0,05$

Tablica 2. Matrica korelacija svih varijabli u istraživanju

	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
1. socijalna podrška	0,43**	-0,23**	-0,23**	-0,20**	0,20**	0,22**	0,25**	0,27**	0,23**	0,42**
2. zadovoljstvo životom	1,00	-0,46**	-0,44**	-0,30**	0,19**	0,30**	0,31**	0,33**	0,24**	0,60**
3. depresivnost		1,00	0,69**	0,58**	-0,16*	-0,32**	-0,25**	-0,28**	-0,20**	-0,44**
4. anksioznost			1,00	0,72**	-0,12	-0,47**	-0,11	-0,17*	-0,03	-0,39**
5. stres				1,00	-0,10	-0,63**	-0,11	-0,17*	-0,07	-0,31**
6. ekstraverzija					1,00	0,23**	0,14*	0,22**	0,51**	0,12
7. emocionalna stabilnost						1,00	0,12	0,19**	0,11	0,23**
8. savjesnost							1,00	0,52**	0,36**	0,18*
9. ugodnost								1,00	0,49**	0,26**
10. intelekt									1,00	0,15*
11. zadovoljstvo brakom										1,00

* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$ Tablica 3. Rezultati standardnih regresijskih analiza s pokazateljima subjektivne dobrobiti kao kriterijima ($N_{\text{trudnice}}=64$; $N_{\text{majke}}=138$)

Prediktori (β)	depresivnost		anksioznost		stres		zadovoljstvo životom	
	trudnice	majke	trudnice	majke	trudnice	majke	trudnice	majke
ekstraverzija	-0,05	-0,07	-0,11	-0,06	-0,01	0,05	0,02	-0,02
emocionalna stabilnost	-0,43**	-0,13	-0,55**	-0,35**	-0,62**	-0,58**	0,09	0,17*
savjesnost	-0,04	-0,13	-0,02	-0,01	0,07	-0,05	0,19	0,09
ugodnost	0,26*	-0,18	0,26	-0,21*	0,06	-0,05	-0,03	0,14
intelekt	-0,05	0,02	0,11	0,17	-0,03	0,05	0,12	-0,01
socijalna podrška	0,22	0,00	-0,01	-0,01	0,02	0,01	-0,20	0,13
zadovoljstvo brakom	-0,40**	-0,34**	-0,01	-0,35**	-0,15	-0,18*	0,53**	0,46**
R	0,59	0,56	0,56	0,63	0,66	0,65	0,73	0,68
R ²	0,35	0,31	0,31	0,39	0,43	0,41	0,53	0,46
F (df)	4,31**	8,42**	3,69**	12,02**	6,09**	13,22**	9,16**	15,58**
	(7,56)	(7,130)	(7,56)	(7,130)	(7,56)	(7,130)	(7,56)	(7,130)

dobrobiti (zadovoljstvo životom, anksioznost, depresivnost, stres) kao kriterijima. Analize su urađene posebno za skupinu trudnica i skupinu majki jer su prijašnje analize pokazale kako se te dvije skupine sudionica značajno razlikuju s obzirom na razinu stresa i zadovoljstvu brakom. Rezultati provedenih analiza prikazani su u Tablici 3.

Iz Tablice 3 vidljivo je da su emocionalna stabilnost i zadovoljstvo brakom najvažniji prediktori subjektivne dobrobiti žena i tijekom trudnoće i u prvoj godini postpartalno. Pri tome su utvrđene neke razlike između skupine trudnica i skupine majki s obzirom na prediktivnu vrijednost korištenih varijabli. Kao značajni prediktori depresivnosti u skupini trudnica izdvojile su se osobine emocionalne stabilnosti i ugodnosti, pri čemu niži rezultat na emocionalnoj stabilnosti i viši rezultat na ugodnosti predviđaju višu razinu depresivnosti. Uz navedene osobine ličnosti, i zadovoljstvo brakom pokazalo se prediktivnim za razinu depresivnosti trudnica, a ono je i jedini značajan prediktor depresivnosti u skupini majki. Istovremeno, nije utvrđena važnost osobina ličnosti u predikciji depresivnosti mladih majki.

Kao značajan prediktor anksiozne simptomatologije kod žena izdvojila se ponovno emocionalna stabilnost, koja je jedini značajan prediktor u skupini trudnica, dok su se u skupini majki izdvojile i varijable ugodnosti i zadovoljstva brakom kao prediktivne za razinu anksioznosti.

Razinu stresa očekivano najbolje predviđa emocionalna stabilnost žena, no u skupini majki veće zadovoljstvo brakom također predviđa niži stres, što nije utvrđeno u skupini trudnica. Zadovoljstvo brakom u objema skupinama sudionica značajan je prediktor zadovoljstva životom, no u skupini majki i emocionalna stabilnost predviđa veće zadovoljstvo životom, što nije utvrđeno u skupini trudnica.

RASPRAVA

Subjektivna dobrobit žena u ovom je istraživanju predstavljena kroz varijable zadovoljstva životom, anksioznosti, depresivnosti i stresa. Uspoređujući rezultate na svim varijablama subjektivne dobrobiti između trudnica i majki, utvrđeno je da se te dvije skupine žena razlikuju u razini stresa i zadovoljstvu brakom. Dobivena razlika u zadovoljstvu brakom, pri čemu trudnice iskazuju nešto veće zadovoljstvo, može se pripisati zahtjevnosti nove roditeljske uloge, odnosno činjenici da prvo roditeljstvo donosi nove brige i obveze majkama zaokupljajući većinu njihova vremena, što ih pak sprječava u posvećivanju partnerskom odnosu. Uz navedeno, nižem zadovoljstvu brakom kod majki u odnosu na trudnice vjerojatno doprinosi i objektivni nedostatak vremena za interakcije na partnerskoj relaciji, te činjenica da je veći dio komunikacije žena s bračnim partnerima dominantno zasićen temama vezanima uz djecu i roditeljska pitanja. Dobivena razlika u bračnom zadovoljstvu u skladu je s rezultatima brojnih istraživanja koja sugeriraju da je opadanje razine bračnog zadovoljstva jedan od uobičajenih efekata rođenja djeteta (Cast, 2004; Cox

i sur., 1999; De Judicibus i McCabe, 2002; Doss i sur., 2009; Helms-Erikson, 2001; Knauth, 2000), a taj negativni utjecaj rođenja prvog djeteta na kvalitetu bračnih odnosa i zadovoljstvo brakom obično se povezuje s povećanom razinom stresa zbog velikih obveza, odgovornosti i umora. Model konflikta uloga upravo pretpostavlja da preuzimanje novih uloga – u ovom slučaju uloge roditelja, povećava razinu stresa, posebno kod majki, što se negativno odražava na zadovoljstvo partnerskim odnosima. I neka prijašnja istraživanja uputila su na značajno veću razinu stresa kod žena tri mjeseca postpartalno u odnosu na period trudnoće (Goldstein, Diener i Mangelsdorf, 1996). Stres je neizbježan tijekom cijelog životnog ciklusa, a posebno u nekim tranzicijskim periodima kakav je tranzicija u majčinstvo. Većina autora je suglasna da je tranzicija u roditeljstvo, shvaćena kao reorganizacija unutarnjeg svijeta pojedinca, partnerskog odnosa i cjelokupnog životnog stila, razdoblje nešto povišenog stresa, odnosno razdoblje u kojem se žene suočavaju s većom količinom stresora, najčešće povezanih s trudnoćom, zdravstvenim stanjem, strahom od porođaja, postpartalnim oporavkom, najranijom skrbi za dijete i sl. Ne čudi stoga što istraživanja pokazuju da žene, ali i muškarci, doživljavaju nešto povišeni stres tijekom tog perioda (Feeney i sur., 2001; McConachie i sur., 2008; Morse i sur., 2000). Ovo je istraživanje također pokazalo da majke u prvoj godini postpartalno doživljavaju nešto veći stres u odnosu na skupinu trudnica, što je vjerojatno posljedica povećanih zahtjeva i odgovornosti koje roditeljstvo nosi, posebno u prvoj godini djetetova života.

Rezultati istraživanja su nadalje pokazali da se trudnice i majke ne razlikuju u razini depresivnosti i anksioznosti (Tablica 1), što ide u prilog nekim istraživanjima u kojima je također utvrđena stabilnost depresivne i anksiozne simptomatologije od perioda trudnoće i tijekom nekoliko mjeseci postpartalno (Heron i sur., 2004; Rich-Edwards i sur., 2006).

Rezultati istraživanja uputili su na značajnu povezanost svih osobina ličnosti iz petofaktorskog modela sa zadovoljstvom životom. Povezanost ekstraverzije i emocionalne stabilnosti sa zadovoljstvom životom dobro je dokumentirana brojnim istraživanjima u okviru dispozicijskog pristupa u psihologiji ličnosti (DeNeve i Cooper, 1998; Hills i Argyle, 2001). Autori to najčešće pripisuju sklonosti ekstraverata češćem doživljavanju pozitivnih emocija te snažnijem reagiranju na ugodne podražaje u odnosu na introverte, dok su emocionalno nestabilni pojedinci skloniji doživljavanju negativnih emocija te negativnijem interpretiranju životnih događaja od onih emocionalno stabilnih. Treba napomenuti da, iako istraživanja govore o niskoj povezanosti osobina ugodnosti i savjesnosti s mjerama zadovoljstva životom (Schmutte i Ryff, 1997), te o vrlo maloj ili nikakvoj povezanosti s intelektom, izračunati koeficijenti korelacija jasno govore o povezanosti ovih osobina ličnosti i općeg zadovoljstva životom. Savjesnost se pokazala značajnim korelatom zadovoljstva životom vjerojatno stoga što visokosavjesni i odgovorni pojedinci ozbiljnije shvaćaju obveze, imaju realnija očekivanja spram postavljenih ciljeva te su stoga manje izloženi eventualnim razočaranjima i nezadovoljstvu. Pojedince koji

pak postižu više rezultate na osobini ugodnosti karakterizira srdačnost, susretljivost, empatičnost i brižnost spram svoje okoline. Ne iznenađuje da takvi pojedinci koji mogu ostvarivati srdačne i tople odnose s drugima, imaju i pozitivniju sliku, ne samo o okolini, već i o sebi samima, što je direktno povezano s većim zadovoljstvom i uklapa se u dispozicijski pristup tumačenja zadovoljstva životom. Pojedinci koji postižu visoke rezultate na osobini intelekta otvoreniji su novim iskustvima, znatizeljniji, kreativniji te bogatije mašte. Unatoč činjenici da u prijašnjim istraživanjima uglavnom nije nađena nikakva povezanost ove osobine s mjerama zadovoljstva životom, iz rezultata ovog istraživanja može se zaključiti da ipak postoji pozitivna povezanost.

Pokazalo se i da su sve osobine, osim ekstraverzije, pozitivno povezane sa zadovoljstvom brakom. Moguće je da se emocionalno stabilnije žene, te one odgovorne i empatične, bolje snalaze u bračnim odnosima, te se vjerojatno uspješnije suočavaju s uobičajenim bračnim poteškoćama. Emocionalna stabilnost doprinosi manje burnom reagiranju na eventualne bračne razmirice, čime se smanjuje vjerojatnost pojave bračnih konflikata i razilaženja, što onda povratno povećava bračno zadovoljstvo.

Percipirana razina socijalne podrške očekivano je značajno povezana sa svim osobinama ličnosti te pokazateljima psihološke dobrobiti žena. Negativna povezanost socijalne podrške i depresivne simptomatologije, odnosno stresa, utvrđena je i u prijašnjim istraživanjima (Priel i Besser, 1999; 2000), u kojima se pokazalo da traženje pomoći i oslanjanje na bliske osobe pridonosi uspješnijoj prilagodbi na prvo roditeljstvo.

Rezultati regresijskih analiza uputili su na važnost emocionalne stabilnosti i bračnog zadovoljstva za subjektivnu dobrobit žena tijekom tranzicije u majčinstvo. Pri tome, kao najvažnija razlika između trudnica i majki izdvojila se uloga zadovoljstva brakom, koje se pokazalo relevantnijom varijablom u predikciji subjektivne dobrobiti majki. Naime, u toj skupini sudionica zadovoljstvo brakom značajno pridonosi objašnjenju varijance svih kriterija. Moguće je da je zadovoljstvo brakom važnije kod majki nego tijekom trudnoće stoga što je prva godina postpartuma stresna i zahtjevna za mlade majke, na što upućuje i veća razina stresa u skupini majki (Tablica 1), pa je zaštitna uloga bračnog zadovoljstva izraženija u ovoj skupini. I druga su istraživanja uputila na važnost kvalitete bračnog/partnerskog odnosa za uspješnost prilagodbe na roditeljstvo i psihičko funkcioniranje žena (Matthey i sur., 2003; Morse i sur., 2000).

Rezultati ovog istraživanja u skladu su s rezultatima prijašnjih istraživanja u kojima se emocionalna stabilnost također pokazala značajnom varijablom u prilagodbi na roditeljstvo (Cox i sur., 1999; Matthey i sur., 2003), pri čemu se emocionalno stabilnije žene uspješnije prilagođavaju na roditeljstvo. Emocionalna stabilnost kao osobina ličnosti važna je u suočavanju s novim iskustvima i nepoznatim situacijama jer emocionalno nestabilni pojedinci doživljavaju značajno veći stres u takvim situ-

acijama, pa je opravdano zaključiti i da emocionalno nestabilnije žene doživljavaju značajno veći stres tijekom tranzicije u roditeljstvo.

Od ostalih kriterijskih varijabli, jedino se osobina ugodnosti izdvojila kao značajna, i to na način da kod trudnica veća izraženost ove osobine predviđa veću razinu depresivnosti, a u skupini majki predviđa nižu razinu anksiozne simptomatologije. Percipirana razina socijalne podrške nije se pokazala značajnim prediktorom psihičkog funkcioniranja i zadovoljstva žena, što donekle iznenađuje jer ranija istraživanja upućuju na to da je socijalna podrška važna za ublažavanje stresa, posebno u tranzicijskim životnim periodima kakvo je i tranzicija u majčinstvo.

Na kraju je potrebno osvrnuti se i na neka ograničenja ovog istraživanja, a koja se prvenstveno odnose na selekcioniranost sudionica. Naime, sudionice su uglavnom kontaktirane zahvaljujući tome što su sudjelovale u radionicama i edukacijama za buduće roditelje, što podrazumijeva da su aktivno uključene u pripreme za dolazak djeteta, već od prenatalnog perioda, a i interes koji su pokazale za edukaciju o porođaju, postnatalnom periodu, skrbi za dijete i općenito roditeljstvu čini ih spremnijima za roditeljstvo, a time i manje izloženima eventualnim negativnim efektima tranzicije u roditeljstvo. Uz navedeno, kako bi se stekao što bolji uvid u promjene koje se ženama događaju tijekom tranzicije u roditeljstvo, u sljedećim bi istraživanjima trebalo zahvatiti i druge dimenzije osobnog funkcioniranja žena te kvalitete bračnih odnosa. Nadalje, s obzirom na varijablu percipirane socijalne podrške, bilo bi korisno ispitati posebno potporu bračnog partnera, a posebno potporu ostalih elemenata socijalne mreže jer je opravdano pretpostaviti da one mogu na različite načine doprinjeti subjektivnoj dobrobiti žena.

ZAKLJUČAK

Provedeno istraživanje pokazalo je da trudnice izvještavaju o većem zadovoljstvu brakom te nižoj razini stresa u odnosu na mlade majke, dok se te dvije skupine sudionica ne razlikuju u zadovoljstvu životom, razini depresivnosti i anksioznosti. Emocionalna stabilnost pokazala se prediktivnom za gotovo sve pokazatelje psihičkog funkcioniranja žena, u obje skupine sudionica, osim za zadovoljstvo životom u skupini trudnica te za razinu depresivnosti u skupini majki. Zadovoljstvo brakom značajan je prediktor svih pokazatelja dobrobiti majki dok je u skupini trudnica ono prediktivno za razinu depresivnosti i zadovoljstvo životom.

LITERATURA

- Albright, A. (1993). Postpartum depression: an overview. *Journal of Counselling and Development*, 71, 316-320.
- Arendell, T. (2000). Conceiving and investigating motherhood: The decade's scholarship. *Journal of Marriage and the Family*, 62, 1192-1207.

- Barnes, D.L. (2006). Postpartum Depression: Its Impact on Couples and Marital Satisfaction. *Journal of Systematic Therapies*, 25, 25-42.
- Barrett, G., Pendry, E., Peacock, J., Victor, C., Thakar, R., Manyonda, I. (2000). Womens' sexual health after childbirth. *British Journal of Obstetrics and Gynaecology*, 107, 186-195.
- Beck, C.T. (2001). Predictors of postpartum depression: an update. *Nursing Research*, 50, 275-285.
- Belenky, M., Bond, L., Weinstock, J. (1997). *A tradition that has no name: Nurturing the development of people, families and communities*. New York: Basic Books.
- Belsky, J., Kelly, J. (1994). *The transition to parenthood: how a first child changes a marriage*. New York: Delacorte Press.
- Cast, A. (2004). Well-being and the transition to parenthood: An identity theory approach. *Sociological Perspectives*, 47, 55-78.
- Coffman, S., Levitt, M.J., Brown, L. (1994). Effects of clarification of support expectations in prenatal couples. *Nursing Research*, 43, 111-116.
- Cox, M.J., Paley, B., Burchinal, M., Payne, C.C. (1999). Marital perceptions and interactions across the transition to parenthood. *Journal of Marriage and the Family*, 61, 611-625.
- Čubela Adorić, V. (2005). Prisni odnosi u odrasloj i starijoj dobi. U: K. Lacković-Grgin, V. Čubela Adorić (Ur.), *Odabrane teme iz psihologije odraslih* (str.161-219). Jastrebarsko: Naklada Slap.
- De Judicibus, M.A., McCabe, M.P. (2002). Psychological factors and the sexuality of pregnant and postpartum women. *Journal of Sex Research*, 39, 94-103.
- DeFrain, J., Olson, D.H. (1999). Contemporary family patterns and relationships. U: M.B. Sussman, S.K. Steinmetz, G.W. Peterson (Eds.), *Handbook of Marriage and the Family* (309-326). New York: Plenum Press.
- DeNeve, K.M., Cooper, H. (1998). The happy personality: A meta-analysis of 137 personality traits and subjective well – being. *Psychological Bulletin*, 124, 197-229.
- DiTella, R., MacCulloch, R.J., Oswald, A.J. (2003). The Macroeconomics of Happiness. *The Review of Economics and Statistics*, 85, 809-827.
- Doss, B.D., Rhoades, G.K., Stanley, S.M., Markman, H.J. (2009). The effect of the transition to parenthood on relationship quality: an 8-year prospective study. *Journal of Personality and Social Psychology*, 96, 601-619.
- Easterlin, R.A. (2001). Life cycle welfare: trends and differences. *Journal of Happiness Studies*, 2, 1-12.
- Eberhard-Gran, M., Tombs, K., Opjordsmoen, S., Skrandal, A., Esklid, A. (2003). A comparison of anxiety and depressive symptomatology in postpartum and non-postpartum mothers. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 38, 551-556.
- Feeney, J.A., Hohaus, L., Noller, P., Alexander, R.P. (2001). *Becoming parents. Exploring the Bonds between Mothers, Fathers, and Their Infants*. UK: Cambridge University Press.
- Fennie, K.M. (2001). *Transition to parenthood from coupledhood. Implications for therapy*. University of Wisconsin: Research paper for the Master of Science Degree. www.uwstout.edu/lib/thesis.

- Fraenkel, P., Markman, H., Stanley, S. (1997). The prevention approach to relationship problems. *Journal of Sex and Marital Therapy*, 12, 249-258.
- Gao, L.L., Chan, S.W., Mao, Q. (2009). Depression, perceived stress, and social support among first-time Chinese mothers and fathers in the postpartum period. *Research in Nursing & Health*, 32, 50-58.
- Gjerdingen, D.K., Center, B.A. (2003). First – Time Parents' Prenatal to Postpartum Changes in Health, and the Relation of Postpartum Health to Work and Partner Characteristics. *The Journal of the American Board of Family Practice*, 16, 304-311.
- Goldberg, L.R. (2001). International Personality Item Pool: a scientific collaboratory for the development of advanced measures of personality traits and other individual differences. <http://ipip.ori.org/ipip>.
- Goldstein, L.H., Diener, M.L., Mangelsdorf, S.C. (1996). Maternal characteristics and social support across the transition to motherhood: Associations with maternal behaviour. *Journal of Family Psychology*, 10, 60-71.
- Hackel, L.S., Ruble, D.N. (1992). Changes in the marital relationship after the first baby is born: Predicting the impact of expectancy disconfirmation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 62, 944-957.
- Harris, B. (1996). Hormonal aspects of depression. *International Review of Psychiatry*, 8, 27-36.
- Hart, P.M. (1999). Predicting employee life satisfaction: A coherent model of personality, work and nonwork experiences, and domain satisfaction. *Journal of Applied Psychology*, 84, 564-585.
- Helms-Erikson, H. (2001). Marital quality ten years after the transition to parenthood: Implications of the timing of parenthood and the division of housework. *Journal of Marriage and the Family*, 63, 1099-1110.
- Heron, J., O'Connor, T., Evans, J., Golding, J., Glover, V. (2004). The course of anxiety and depression through pregnancy and the postpartum in a community sample. *Journal of Affective Disorders*, 80, 65-73.
- Hills, P., Argyle, M. (2001). Emotional stability as a major dimension of happiness. *Personality and Individual Differences*, 31, 1357-1364.
- Jakovljević, D. (2004). *Nezaposlenost u Hrvatskoj: povezanost socijalne podrške i psihičkog zdravlja*. Neobjavljeni diplomski rad. Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Kalicki, B., Fthenakis, W.E., Peitz, G., Engfer, A. (1998). *Gender – roles at the transition to parenthood*. Poster presented at the XVth Biennial ISSBD Meeting Berne.
- Knauth, D. (2000). Predictors of parental sense of competence for the couple during the transition to parenthood. *Research in Nursing & Health*, 23, 496-509.
- Knauth, D. (2001). Marital Change During the Transition to Parenthood. *Pediatric Nursing*, 27, 169-72.
- Kochanska, G., Murray, K., Coy, K.C. (1997). Inhibitory control as a contributor to conscience in childhood: From toddler to early school age. *Child Development*, 68, 263-277.
- Lawrence, E., Rothman, A.D., Cobb, R.J., Rothman, M.T., Bradbury, T.N. (2008). Marital Satisfaction Across the Transition to Parenthood. *Journal of Family Psychology*, 22, 41-50.

- Lemme, B.H. (1995). *Development in adulthood*. Boston: Allyn and Bacon.
- Lovibond, S.H., Lovibond, P.F. (1995). *Manual for the Depression Anxiety Stress Scales (DASS)*. Sydney, Australia: Psychology Foundation of Australia.
- Matthey, S., Barnett, B., Howie, P., Kavanagh, K.J. (2003). Diagnosing postpartum depression in mothers and fathers: Whatever happened to anxiety. *Journal of Affective Disorders*, 74, 139-147.
- McConachie, H., Hammal, D., Welsh, B., Keane, B., Waterston, T., Parker, L., Cook, M. (2008). Wellbeing of new mothers. *Journal of Community Practice*, 81, 19-22.
- Medina, A.M., Lederhos, C.L., Lillis, T.A. (2009). Sleep disruption and decline in marital satisfaction across the transition to parenthood. *Family, Systems and Health*, 27, 153-160.
- Miljević-Ridički, R. (2003). Promjene raspoloženja žena nakon poroda: Baby Blues. *Suvremena psihologija*, 6, 33-43.
- Misri, S., Kendrick, K., Oberlander, T.F., Norris, S., Tomfohr, L., Zhang, H., Grunau, R.E. (2010). Antenatal Depression and Anxiety Affect Postpartum Parenting Stress: A longitudinal, Prospective Study. *Canadian Journal of Psychiatry*, 55, 222-228.
- Morse, C.A., Buist, A., Durkin, S. (2000). First-time parenthood: influences on pre- and postnatal adjustment in fathers and mothers. *Journal of psychosomatic obstetrics and gynaecology*, 21, 109-120.
- Obradović, J., Čudina-Obradović, M. (2001). Number of children in the family as a predictor of parents' life satisfaction. *Društvena istraživanja*, 54-55, 685-708.
- O'Brien, M., Peyton, V. (2002). Parenting attitudes and marital intimacy: A longitudinal analysis. *Journal of Family Psychology*, 16, 118-127.
- Olsen, T.M., Laursen, T.M., Pedersen, C.B., Mors, O., Martensen, P.B. (2006). New parents and mental disorders. *The Journal of the American Medical Association*, 296, 2582-2589.
- Penezić, Z. (1996). *Zadovoljstvo životom – provjera konstrukta*. Neobjavljeni diplomski rad. Filozofski fakultet u Zadru.
- Penezić, Z. (2006). Zadovoljstvo životom u adolescentnoj i odrasloj dobi. *Društvena istraživanja*, 15, 643-669.
- Priel, B., Besser, A. (1999). Vulnerability to postpartum depressive symptomatology: dependency, self-criticism and the moderating role of antenatal attachment. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 18, 240-253.
- Priel, B., Besser, A. (2000). Dependency and self-criticism among first-time mothers: The roles of global and specific support. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 19, 437-450.
- Prinz, P., Stams, G.J.J.M., Deković, M., Reijntjes, A.H.A., Belsky, J. (2009). The Relations Between Parents' Big Five Personality Factors and Parenting: A Meta-Analytic Review. *Journal of Personality and Social Psychology*, 97, 351-362.
- Raboteg-Šarić, Z., Pećnik, N. (2006). Bračni status, financijske teškoće i socijalna podrška kao odrednice roditeljske depresivnosti i odgojnih postupaka. *Društvena istraživanja*, 15, 961-985.
- Reić Ercegovač, I., Penezić, Z. (u tisku). Subjektivna dobrobit bračnih partnera tijekom tranzicije u roditeljstvo. *Društvena istraživanja*.

- Rich-Edwards, J.W., Kleinman, K., Abrams, A., Harlow, B.L., McLaughlin, T.J., Joffe, H., Gillman, M.W. (2006). Sociodemographic predictors of antenatal and postpartum depressive symptoms among women in a medical group practice. *Journal of Epidemiology and Community Health*, 60, 221-227.
- Roach, A.J., Frazier, L.P., Bowden, S.R. (1981). The marital Satisfaction Scale: Development of a Measure for Intervention Research. *Journal of Marriage and the Family*, 43, 537-546.
- Robertson, E., Grace, S., Wallington, D.E. (2004). Antenatal risk factors for postpartum depression: a synthesis of recent literature. *General Hospital Psychiatry*, 26, 289-295.
- Ross, L.E., McClean, L.M. (2006). Anxiety disorders during pregnancy and the postpartum period: A systematic review. *Journal of Clinical Psychiatry*, 67, 1285-1298.
- Schimmack, U., Diener, E., Oishi, S. (2002). Life-satisfaction is a momentary judgement and a stable personality characteristic: The use of chronically accessible and stable sources. *Journal of Personality*, 70, 345-385.
- Schmutte, P.S., Ryff, C.D. (1997). Personality and well-being: Reexamining methods and meanings. *Journal of Personality and Social Psychology*, 73, 549-559.
- Schoon, I., Hansson, L., Salmela-Aro, K. (2005). Combining work and family life: Life Satisfaction among married and divorced man and women in Estonia, Finland and the UK. *European psychologist*, 10, 309-319.
- Smith, C.L., Spinrad, T.L., Eisenberg, N., Gaertner, B.M., Popp, T.K., Maxon, E. (2007). Maternal Personality: Longitudinal Associations to Parenting Behavior and Maternal Emotional Expressions toward Toddlers. *Parenting: Science and Practice*, 7, 305-329.
- Von Sydow, K. (1999). Sexuality during pregnancy and after childbirth, a metacontent analysis of 59 studies. *Journal of Psychosomatic Research*, 47, 27-49.
- Ward, J.P. (2004). *Identifying factors associated with successful transition to parenthood*, Doctoral Dissertation. US, Indiana: Purdue University.
- Wilkinson, R.B. (1995). Changes in psychological health and the marital relationship through childbearing – transition or process as stressor. *Australian Journal of Psychology*, 47, 86-92.
- Woo, H. (2008). Motherhood, Timing of Transition to Motherhood and Psychological Well-Being over the Life Course. *Paper presented at the American Sociological Association Annual Meeting*, Boston. <http://www.allacademic.com/>
- Zelkowitz, P., Milet, T.H. (1996). Postpartum psychiatric disorders: their relationship to psychological adjustment and marital satisfaction in the spouses. *Journal of Abnormal Psychology*, 105, 281-285.

LIFE SATISFACTION, DEPRESSION AND STRESS IN WOMEN
DURING PREGNANCY AND FIRST YEAR POSTPARTUM
– THE ROLE OF PERSONALITY TRAITS, MARITAL SATISFACTION
AND SOCIAL SUPPORT

Summary

Pregnancy and the postpartum period represent one of the most important life transitions for women which manifests itself in numerous changes at the personal and social level. The aim of this study was to examine some features of the psychological functioning of women (N = 202) during pregnancy and the first year postpartum. The study sample included 64 pregnant women and 138 mothers of one child aged eight to ten months. Depression, anxiety, stress, life satisfaction, marital satisfaction, and the level of perceived social support were assessed by questionnaires and scales. Differences between pregnant women and mothers were tested with regard to life satisfaction, marital satisfaction and level of perceived social support, stress, anxiety and depression. The study results confirmed the hypothesis of increased stress and lower marital satisfaction of mothers in relation to pregnant women. This result is consistent with previous studies of transition to parenthood, and was interpreted in the context of role conflict models. Emotional stability significantly predicted the level of stress and anxiety in pregnant women. Apart from emotional stability, marital satisfaction was also a significant predictor for depression level. For mothers, marital satisfaction significantly predicted results in all of the criterion variables.

Key words: stress, anxiety, depression, satisfaction with life and marriage, pregnant women, mothers